

MISCEL·LÀNIA

Notes eivissenques

Sageta

No cap dubte que en el parlar eivissenc es poden constatar certes característiques del parlar mediterrani, que revelen un subsòl arcaic d'aquest dialecte. Entre els mots típics eivissencs hi ha *sa sageta* 'el llamp'. Aquest mot, desconegut en el gal·lo-romànic (comp. Göhri, *Blitz und Donner im Galloromanischen*, RDR, IV, 160), compareix en l'italià *zaetta*, amb una sèrie de variants (AIS, 393), en rumanès *saet*, en sicilià *saitta* i en eivissenc *sa sageta*.

trava i travó

La poca conveniència de pasturar, o de guardar, els ases o els muls, fa que s'engeguin a fora, tot el dia, sense guardar-los. Hi ha un procediment molt senzill per procurar que el bestiar que pastura sol estigui quiet. Hi ha una espècie de *grillons*, de ferro, que, passats per les potes dels animals, els priven de moure's i de fugir lluny. Aquests grillons, coneguts per *traves* (Plana de Vic) són coneguts a Eivissa amb noms diferents, segons la seva forma, i segons la seva utilitat. Quan engrillonen una pota de davant i una pota de darrera, són *una trava*; però quan l'engrillonament es fa de les dues potes del davant soles, llavors l'instrument és un *travó*.

olibassa - perdigot

Una illa és un món petit; té dret a crear-se una vida independent d'altres mons; per altra banda, està en raport amb tot l'univers pel camí universal, que és la mar. Aquests dos exemples,

com el precedent, revelen la manera de resoldre els conflictes que es produeixen, independentment de qualsevol intervenció exterior.

L'òliba, aquella au que ha pres el nom de la creença que nia als campanars de les esglésies i que es beu l'oli de les llànties, ha esdevingut a Eivissa una *olibassa*. Aquí l'au i l'*oliva*, fruit de l'*olivera*, per raons que s'escapen a la nostra comprensió, no han pogut conviure : l'òliba és una *olibassa*.

Els polls de la perdiu no són a Eivissa unes *perdiuetes*, són *perdigots*, amb el sufix *-ot*, que, certament, no és pas un diminutiu. Però a Eivissa la perdiu mascle no és pas, com en el domini català, un *perdigot* : és una *perdiu*; no es distingeix de la perdiu femella.

Porxo, casa, casa d'abelles

L'entrada de la casa és a Eivissa no pas sa *casa*, com a Mallorca, ni és una *entrada* com a Catalunya, és un *porxo* < PORTICU. Diferentment de Mallorca, aquí com a Catalunya, l'edifici on viu la família, és una *casa*, no *ses cases*.

A Mallorca, per raó de tenir el mot *casa* els significats ben especificats, el rusc d'abelles és una *caera*, el mot *casa* amb el sufix *-ARIU*, que no assenyala pas cap acció. En canvi, a Eivissa, on la *casa* significa una vivenda, el rusc d'abelles pot ésser, també, una *casa*, però ha d'ésser una *casa d'abelles*. — A. G.

Nota empordanesa

El fred i els freus

A l'Empordà el nom del *fred* és femení : *la fred*. Aquesta feminització de FRIGUS, FRIGORIS, la qual, possiblement, s'hagi d'explicar per una analogia amb *calor*, ens posa la qüestió : Per què solament a l'Empordà *la fred* és femenina? El mot FRIGORE ha sofert la influència de FRIGIDU; un i altre havien de venir a FRID, FRED i a FREU (comp. NITIDU > *néden* 'pastura neta', RIGIDU > *régeu* al costat de *rigid*). Però abans de l'evolució de *-d*, *-c*, *-ts* a *-u*, *fred* podia designar un *freu* del mar i el *fred*. La llengua, en fer aquesta evolució mecànicament, va emportar-se al grup amb

-u < -D un mot que tenia -t final FRETU : *freu*. Abans que els dos *fred* i *fret* trobessin una solució invertida del conflicte, el *fret* 'freu' havia tingut certa preferència i havia adoptat el gènere masculí; en canvi, el *fred* < FRIGORE i FRIGIDU, que tenia una subconsciència femenina (la calor), havia adoptat el femení : la *fred*. — A. G.

Noms de boscos

Les Guillerries són, sens dubte, el nucli de boscos més notable de la nostra terra. Aquest fet explica que una sèrie de noms de lloc d'aquesta contrada siguin presos de noms de boscos. La *Castanya*, La *Verneda*, per exemple, són noms presos dels arbres que creixen o creixien en els indrets que d'ells han rebut nom. *Falgars*, *Folgaroles*, *Espinelves*, són noms de localitats presos, també, de plantes o d'arbres.

Ultra els noms específics de boscos, que han donat nom a localitats,¹ hi ha una sèrie de noms genèrics que han donat origen a noms de muntanyes, de llocs i de pobles : MATA : *Matadepera*, *Matabosch*, *Matamala*, *Matasolana*, *Matabou* i possiblement *Matagalls*; GARRIGA : *Garrigoles*, *Garriguella*, *La Garriga*; LUCUS, que sembla haver viscut solament a Còrsega : *luc* 'bosc', i a les Balears : *Lluc* i *Llucmajor*; SILVA : *selva*, que compareix en totes les llengües romàniques i que ha deixat rastres abundosos en la toponímia catalana : *La Selva*, *Cassà de la Selva*, *Selva del Camp*, el nom de *Seva* (Plana de Vic) i *Selvanera* (Florejacs-Cervera); SALTU : l'homonímia entre *salt* 'bot' i *salt* 'bosc' ha estat la causa de la desaparició del català *salt* i de la seva evolució a *soto* en el domini castellà, en la toponímia del qual tant abunda. Amb tot, no vacillo a admetre que el nom de la parròquia de *Sau* (Guillerries) i *Salt* (Pasteral) s'han de relligar amb el SALTU 'bosc'.

No sabem, exactament, quin era el mot ibèric per designar la idea de bosc, si era *mata*, *garriga* o *lluc*; en canvi, tenim documentades pel celta, amb abundància de formes dialectals, les denominacions celtes del bosc. Wartburg, en *FEW*, BROGILOS estudia les formes derivades d'aquest mot, escampades pels dialectes fran-

1. Balari, *Orígenes*, 175-216.

cesos i provençals; no hi trobem, però, registrada la paraula *brulla*, *brolla* 'bosc petit', 'bosc arrapat'. (Pireneus, Plana de Vic.)

Du Cange dóna una documentació abundosa de *brolios* amb el significat especial de 'bosc voltat de paret'. No he trobat documentació antiga on hagi trobat registrat el nom del *Brull*, par-ròquia veïna a *Seva*; però, per la forma d'aquest nom i, sobretot, pel veïnatge amb el poble de *Seva*, no vacillo a admetre que el nom del *Brull* és originari del celta *BROGILOS amb el significat de 'bosc'. — A. G.

Transfusió lexical

La força creadora és una força limitada : gairebé cal dir que *ex nihilo nihil fit*. Les noves creacions són elements antics combinats que prenen forma nova amb aspectes nous i manifestacions noves. Aquest fet es pot comprovar, d'una manera molt clara, en l'estudi dels diferents sectors de la llengua.

La transfusió de la llengua, d'un estament o d'un ofici, cap a un altre, ens ensenya, d'una manera claríssima, de quina manera s'obté la creació de noves paraules o de nous significats.

Els noms de les parts de l'arada, per exemple, ens recorden noms d'armes : *talera*, *retaler*, *llança*, *coltell*; les *llances* s'han transformat en *relles*.

La idea de sosteniment, de càrrega, representada per animals, és traspasada a designar les peces de sosteniment de la teulada : *biga*, que en basc significa 'vedella', el *cabiró*, el *cavall*, la *somera*, l'*encavallada*, etc., són noms, presos d'animals, per a designar parts de la teulada. Els mariners prenen dels ocells, dels animals i dels insectes els noms dels peixos; la topografia del mar és la topografia de la terra.

El vocabulari dialectal és una de les fonts més interessants per veure de quina manera la llengua ha resolt els seus manlleus. En el *Vocabulari del suro i de les indústries derivades*, BDC, XIII, 81-157, podem assenyalar, molt fàcilment, una sèrie de manlleus fets del món de l'entorn, per a designar conceptes nous.

Manlleus fets al regne vegetal:

Avellana. — Defecte del suro format per concrecions lleyoses, dures, com avellanes

o nous, que, de vegades, hi ha dins les pannes, per suberificació irregular.

- Boixel.* — Tap que la mala traça del taper ha fet quedar petit, podent ésser d'una mida més grossa.
- Bolet.* — Pal de 8 a 10 pams de llarg, que acaba en una fusta rodona, en forma de bolet, que s'usa per fer daus de saques.
- Carabassa.* — Tros de fusta, retallada en forma de nombre vuit, que ajunta el ganxo amb l'eix o collferro de la mola, usada en la indústria tapera. (Tossa.)
- Carabassal.* — Suro gruixut i fluix. (Palamós.)
- Carabassot.* — Petit tros de suro o carabassa, de forma cònca, que s'utilitza en les moles de la indústria tapera, com a dipòsit de l'aigua humitejadora, per esmolar i afinar.
- Espelegrinar.* — Pelar un suro la primera vegada. Aquest verb es deu al *pelagri* 'primer suro que dóna l'arbre' i el suro (arbre) que mai no ha estat pelat. Aquest mot és un creuement de PELLE PE-REGRINU.
- Estorettes de suro.* — Article de suro, aglomerat i comprimit, que s'estén a terra a tall d'estora i que es pot plegar amb facilitat. Les *estores*, substituïdes per aquest producte, li han donat nom.
- Feix.* — Bala formada amb planxes de suro. Ací, com en tot el domini català, FASCIS ha passat del significat 'manat', 'braçat' al de 'càrrega'.
- Flubiol.* — Per presentar una classe de taps el cap com l'embocadura d'un *flubiol*, ha pres, aquest tap, el nom de l'instrument músic.
- Llimonada.* — Diferents classes de taps prenen el nom del líquid que tanquen dintre l'ampolla: *xampany*, *bordalès*, *quilmes* o bé *llimonada*: taps de suro de 17 mil·límetres de llarg. Són taps de gasosa.
- Nou.* — La concreció llenyosa, o brot no sortit, que compareix, de vegades, dintre el suro, és la *nou*; com ho és, també, una peça de la màquina de ribot.
- Pinyó.* — La semblança d'un tap cònic petit a un pinyó, ha estat la causa que el fruit de la pinya passés a designar un tap.

Les creacions del regne animal són, també, notables:

- Aletes.* — Les peces de suro, llargues i estretes, que els carreters colloquen damunt els braços del carro.
- Barba.* — Floridura que apareix en el suro, al cap de quatre o cinc dies d'ésser bullit. (Compareu mallorquí *barba* 'molsa' i cat. *barba* 'pel de la cara'.)
- Bec de canari.* — El tall curt i ample formant queixal; se sol fer al cap del tap per treure un gra, que no surt més que a un costat de l'escapça. (Palamós.)
- Bitxac.* — Arrel mestra del suro i d'altres arbres.
- Canari.* — Taques groguenques, sortides, generalment, al voltant de les tares dels taps.

Cues de garsa. — Carracs flacs de 24 línies per a fer taps de 10 a 11 línies.

Degollar. — Esguerrar, assassinar un tap.

Dent de rata. — Osca molt petita del tall del ganivet.

Descornar. — Escairar el suro. (Tossa.)

Escarabat. — Tap flac que presenta alguna tara molt grossa.

Escarabater. — Treballador barroer, que fa mala feina o d'una manera molt grollera.

Gall. — Tros de suro d'uns dos pams de llarg per dos o tres d'ample. Els pescadors el lliguen al cap dels ormeigs per assenyalar on són calats.

Gallet. — Tap especial de suro que, en les ampolles, serveix de galet per a beure.

Garra. — Manyoc de tela, que es deixa a cada una de les quatre puntes de la bala, perquè sigui de més bon agafar.

Geniva. — Costat del suro, que

en l'arbre era una esquerda profunda. La duplicitat de significat de *geniva* no ha estat arreu suportable; a Girona i a Palamós aquesta *geniva* és un *genival*.

Orella de gat. — No sabem per quines raons la panna de suro, extremadament prima i inservible per fer taps, ha pres aquest nom.

Parell. — La reunió de dos trossos de suro iguals, ajuntats per fer el carrac afegit.

Pareller. — El tros de suro igual a un altre al qual s'ajunta per fer el carrac afegit.

Peu de gall. — Conjunt de galeries que fa el corc, que es presenten ja encreuades, ja partint d'un mateix punt.

Sanar. — Treure part de suro d'un carrac empetitint-lo, sense necessitat o deixant-lo fallat.

Ull. — El forat gros del centre de la carbonera.

Del vocabulari general procedeixen les següents especificacions:

Aplaçar. — Contractar o donar treball a un operari. És un gallicisme.

Arrusquerar. — Fer piles del suro tret del bosc. Ací tenim un derivat de *rusc* 'pela de suro', desaparegut de la llengua dels tapers i conservat en *rusc* 'arna d'abelles'. És interessant l'expressió *tustar el rusc* 'pegar', presa del picar el rusc, quan es vol que les abelles entrin a dins.

Bernat. — L'arrel central del suro. No sabem per què el nom Bernat ha pres aquesta

significació. És possible que sigui un derivat de *pern*?

Botella. — Tap corresponent a les ampolles de litre; *mitja botella*, *quart de botella*.

Bullir. — Dir rosari (Sant Feliu de Guíxols). El soroll de *bullir* suro té certa semblança al murmur de dir el rosari; això explica el significat especial de *bullir*.

Calçó. — La part del suro de taps, de més amunt de l'arbre. *Deixar calçons* : deixar els esmentats trossos de suro a l'arbre. Possiblement el *calçó*

- antic ha donat origen a aquesta denominació.
- Camisa.* — La capa d'escorxa entre el suro i la fusta de la soca. L'adaptació no pot ésser més perfecta.
- Capell.* — Tros de canemàs que s'afegeix a la boca de les saques o balots de taps. És una especificació del *capell* força interessant.
- Catre.* — Atuell per triar i comptar taps.
- Cistella.* — Salabrell de treure els taps del rentador. El mot *cistella* ha pres, ací, un matís ben especial.
- Clavella.* — Metxa de fusta que hi ha a l'esquerra del clau o espiga de l'encaix. Aquesta *clavella* podria ésser una deixalla del conflicte entre *clau*: CLAVE i *clau*: CLAVU.
- Cofa.* — Mena de cistella d'espart que s'usa per transportar els taps o carracs en les diverses operacions de la indústria tapera. És, segurament, un matís fonètic, el que fa distingir dos atuells diferents que tenen el mateix origen: *cofa* i
- Cove.* — Mena de cistell de canya amb fons de vímet, usat per posar i transportar els taps en les diverses operacions de la indústria tapera.
- Didal.* — La closca rasposa que cobreix la gla dels suros; la semblança al *didal* de cosir no pot ésser més perfecta.
- Esguerronar.* — Fer saltar trossos de suro amb la tosca, quan es rascla el suro.
- Esqueller.* — Fadri que és un mal carrador, o un mal taper, i fa els taps semblant a una esquella.
- Guitarra.* — Tros de fusta, retallat en forma de 8, que ajunta el ganxo amb l'eix o collferro de la mola usada en la indústria tapera.
- Jou.* — Fusta col·locada entorn del caire del perol a fi de privar que s'escantelli.
- Llesca.* — Peça de suro de la mida apropiada per fer carracs o taps.
- Mà.* — Els deu taps que agafa l'obrer, cinc a cada mà, per comptar taps.
- Masclé.* — El suro pelagrí molt revingut.
- Matxot.* — Suro de la primera pela que ve després del suro verge o pelagrí.
- Musicat.* — El senyal que els peladors posen al suro de qualitat extra. (Hostalric.)
- Pastera.* — 1. Taula on es trien els discos. 2. Diversos sacs de taps, que formen un sol embalum o bola.
- Pixat de cuni.* — Taca pudent del suro, per haver-hi tocat el suc que raja d'una nafra o font.
- Purgatori.* — Atuell col·locat a cada extrem del triador per tirar-hi els taps que no són de la mida dels que es trien.
- Serrar.* — Cert moviment de vaivé que es dona a les saques o balots a mida que es van omplint, perquè els taps o carracs quedin ben col·locats.
- Tartanes.* — Els taps massa alts de ventre o d'esquena.
- Torra.* — Senyal, feta de trossos de suro. L'usen els pescadors per assenyalar els llocs on tenen calats els ormeigs.
- Tortell.* — Conjunt de taps, escampats circularment, per barrejar-los millor en fer la pila.

Els precedents exemples ens ensenyen la manera com un vocabulari s'especifica. No és per la creació de noves paraules, que s'enriqueix o es forma una llengua. Generalment, per mitjà de l'analogia o per mitjà de l'associació d'idees, un mot del tresor general de la llengua s'especifica, i pren un matís especial de significació. Quan els múltiples significats d'un mot són ideològicament insociables, llavors l'homonímia opera : un mot sucumbeix i entra una paraula nova.

D'altra banda, paraules que són específiques d'un domini, adquireixen universalitat, per mitjà d'un succés inesperat. El *rusc* 'escorça del suro', per raó de la propagació de les *arnes de suro*, ha passat a designar 'la casa de les abelles' i 'l'eixam' en part del domini català i en tot el domini gallo-romànic. El nom específic *suro* 'arbre' s'ha generalitzat, passant al domini universal del català, i ha pres una significació específica, l'*escorça* de l'arbre, castellà *corcho*, cat. *suro*, *tap de suro*, etc.

La vida és un misteri, és la manifestació més complexa de l'univers : no deixa enquadrar-se per unes lleis. I potser la manifestació més complexa de la vida és la llengua. — A. G.

Notes pallareses

El *Pallars* no deriva, com suposa Balari, *Orígenes*, 82 i ss., d'un PALEAR amb el significat de 'monjoia', 'roca'. És un provinent de PALEARE o PALEARIUM amb el significat de 'cabanya', 'paller', 'casa coberta de palla'. Els exemples de PALEARE, PALEARIA, PALEARII i PALEARIUM, que compareixen en *Du Cange*, ho confirmen. En el Pallars alt, cap a la part de la Vall d'Aneu, encara es troben bordes cobertes de palla. Com l'espanyol *pajares*, molt possiblement abans que la *borda* d'origen franc s'estengués pel Pireneu, el mot per designar la casa coberta de palla era *pallar* i *pallerol* (comp. *Pallerols*, prop de la Seu d'Urgell; Sant Feliu de *Pallerols*, prop d'Olot; *Pallaressos*, Tarragona).

Tan com aquest interessant arcaisme de la casa, conservat pel nom, ens interessen certs arcaismes de la llengua que encara viuen en aquesta contrada : «El Pallars (Sort, Torre de Capdella, Durro, Esterri, etc.) fa el plural masculí de l'article *les*, igual que

el femení : *les cavalls, les homes, les peus*, igual que *les herbes, les dents*. Aquesta forma d'article masculí és un arcaisme dels plurals masculins en *-es* del català antic (*osses* 'ossos', *cosses* 'cossos'), que passaren a *-os* per tal d'evitar la confusió amb els femenins; de la mateixa manera que es va introduir la *-o* de la primera persona del present : *kanto*, per distingir-la de la tercera persona.» (*Contribució a una dialectologia catalana*, 57.)

Una altra característica del parlar del Pallars, i especialment d'Esterri, és la difusió de *cap*, que de la funció pronominal negativa (no en tinc *cap*) ha passat a adverbi de negació : «No ho sé *cap*» 'no ho sé pas', «pot *cap* ésser» 'pot pas ésser', «no tingues *cap* por» 'no tinguis pas por'.

Per aquells que no creuen en l'eficàcia de l'homonímia, ací va un exemple curiós : la 'pala del foc' és coneguda en català antic per *forroll* : «Un *forroll* de foch» (*Invent. de Torre den Barra*, 1430); «Un *forroll* de ferro pel foch de la llar» (*Invent. Cornellà*, 1629). En els dialectes actuals encara compareixen avui les formes : *forroll* (Sort, Esterri), *farroll* (Escaldes-Andorra), *farrolla* (Campo, Benasc, Aran, Durro, Peralta, Tamarit, Tremp, Ager, Fraga, Mequinença), amb el significat de 'pala del foc'. La forma femenina de les localitats darrerament citades s'explica perquè hi havia la necessitat de distingir el *forroll* 'pala' del *forroll* 'forrellat'. Efectivament, allà on tenim un *forroll* 'pala' el *forrellat* és un *borroll* (Esterri), *borroll borruill* (Aran) un *cerroll* (Fonz, Graus); ací la 'pala del foc' és una *cerrolla*, un *forrellat*, etc. I a Falset i a l'Alforja, no lluny del domini de *farrolla* 'pala' compareix un *forroll* 'forrellat'.

Per altra banda, la denominació, gairebé general en tot el domini català, de *forrellat* ha d'explicar-se per un *ferru* + *llat* 'ample' provocat per l'homonímia desagradable de *forroll*, que no podia designar, a la vegada, una 'pala del foc' i un ferro travessar per tancar.

Un altre exemple d'homonímia : La influència francesa a la Vall d'Aneu ha fet que poguessin conviure aquí costums de la Gasconya al costat de costums autènticament catalans : Els bous que tiren la carreta poden dur el *jou* de coll o el *jou* de cap. La forma d'aquest arreu, com el seu destí, és ben diferent. Aquesta diversitat es tradueix també, clarament, en la llengua : el 'jou de cap' és una *jouata*; en canvi, el 'jou de coll' és un senzill *jou*.

L'eficàcia separadora o distingidora de la llengua es pot estudiar, amb tota mena de detalls, en la nomenclatura dels atuells que serveixen per designar receptacles de contenir vi. El *cup* del vi, 'dipòsit del vi' és, al meu entendre, una masculinització del CUPA, que regularment havia de passar a *cova*, la qual no ha pogut subsistir perquè *koba kôba* i *kôbe* eren, a la vegada, un *amagatal* i un *cove*. Aquesta mateixa competència explica la conservació de la -P- intervocàlica en *copa* 'vas'.

L'UTERU, segurament per haver pres una significació matisada d'obsenitat, ha desaparegut del català continental i s'ha conservat a les Balears : *s'odre*, perquè aquí encara el parlar *clar* no s'ha identificat amb el parlar *obsè*. En el domini de la Catalunya estricta l'*odre* ha estat substituït per *bot* (vid. ALC, 299). Aquest mot, l'origen del qual ens és desconegut — podria estar emparentat amb *boc*, després d'haver-se confós la -t i la -c final — ha donat peu a la formació de *bóta* 'gran dipòsit de vi', de fusta. Aquest femení augmentatiu en -a (comp. *anell* i *anella*, *sac* : *saca*) prova de la tesi de Wartburg, BDC, IX, 51-55, ha pres una doble significació:

a) Gran dipòsit de fusta per contenir vi, cast. *cuba*.

b) Atuell petit, de pell de gat, o de pell de cabra, que serveix per a portar vi als treballadors del camp.

Si hom compara els mapes *bóta* (300) i *botella* (301) de l'ALC, de moment nota una tendència a excloure's mútuament els representants d'aquests dos conceptes : Allà on la *cuba* (cast.) és una *bóta*, que és en tot el domini del català oriental, l'atuell de dur vi dels treballadors és una *botella*; en canvi, en tot el domini occidental, on la *cuba* és una *tona*, un *bixell*, una *cuba*, un *tonell*, etc., allà, la *botella* del domini oriental és una *bota*. Però a les Balears i al Rosselló una *botella* és 'una ampolla de vidre d'un format especial'; ací, l'instint creador, el sentiment de la llengua ha creat una *borratxa*.

La *cuba*, té, al Pallars, un nom especial : és la *tona*, originària del celta TUNNA, franc. *tonne*. Aquesta forma, que, a ben segur, conserva una etapa arcaica de la llengua, representa, també, el seu paper en l'economia de la llengua. En català dialectal i antic existia la tendència de fer perdre el caràcter palatal de les nasals finals procedents de -NN- o N_l : mall. *an* 'any', *dan* 'dany', etc.

Compareu *Ton* < ANTONIU, *Tona* < ANTÒNIA, que compareixen en tot el domini català, feta una excepció : a Pallars l'*Antònia* és una *Tònya* (Durro, Esterri, Tremp, Sort), i això, per què? Senzillament, perquè la *bóta* és una *tona* (*tèna*).

Els pastors del Pallars es preparen un vas per beure aigua amb la pell de l'abadoll. Aquest vas és conegut amb el nom de *caçull*, derivat de *caça*. La formació de *caçull* s'explica perquè *caça*, igualment que el *caçó*, té un significat netament especificat: la *caça* és d'aram i és gran; el *caçó* també és d'aram, però és més petit.

Sort significa, en algunes localitats del Pallars, 'peça de terra que es donava com a dot' i, també, 'un hort'. Amb aquest significat compareix el mot *sortis*, citat freqüentment per *Du Cange*, i el mot *sors* : «una *sors* de terra» (Arxiu de la Corona d'Aragó, pergamins d'Alfons I, n.º 36); «una *sorteta* de terra» (*ib.* pergamins de Berenguer III, n.º 183). Aquest significat, però, ha desaparegut, gairebé totalment, del domini català. Ha quedat fossilitzat en el nom de lloc *Sort* del Pallars, en el nom de masia *Sors* (Seva-Plana de Vic). La desaparició de *sort* amb el significat precedent s'ha d'explicar per la influència dominadora d'un concepte tan universal com la *sort* : «*ha tingut sort*», que, de fet, mai no ha existit. — A. G.